

ทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital Theory) ของบูร์ดิเยอในการวิเคราะห์ ข้อมูล ผลการวิจัยพบคำศัพท์ภาษาอาหรับที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์จำนวน 299 คำ สามารถจำแนกได้เป็น 5 หมวดหมู่ ได้แก่ หมวดยารักษาโรค (64%) หมวดโรค (20%) หมวดระบบในร่างกาย (7%) หมวดวิธีบำบัด/รักษาโรค (5%) และหมวดการตรวจ/ซึ่ง (4%) การวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงกระบวนการสืบทอด ภูมิปัญญาการแพทย์ผ่านการ บันทึกที่เป็นระบบ มีการผสมผสานองค์ความรู้และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ข้อค้นพบสำคัญของงานวิจัยนี้ที่สามารถพัฒนาและต่อยอดไปสู่ซอฟต์แวร์คือ องค์ความรู้จากเอกสารโบราณมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ และการสร้างฐานข้อมูลดิจิทัลที่สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างวัฒนธรรม ดั้งเดิมกับนวัตกรรมสมัยใหม่ ซึ่งจะช่วยเสริมอำนาจทางวัฒนธรรม (Cultural Empowerment) และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากมรดกทางภูมิปัญญา นอกจากนี้ การบูรณาการองค์ความรู้นี้เข้ากับการจัดการศึกษาในท้องถิ่นยังสามารถสร้าง อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและส่งเสริมความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม

คำสำคัญ: คำศัพท์ภาษาอาหรับ, การแพทย์มลายู, ทุนทางวัฒนธรรม

ABSTRACT

This research aims to study Arabic vocabulary found in 19th-century Malay medical manuscripts, which reflect medical wisdom transmitted from the Islamic world to the Malay region. This research employed qualitative methodology through document analysis of the ancient manuscript “Tayyib Al-Ihsan fi Tibb Al-Insan” by Sheikh Wan Ahmad bin Wan Muhammad Zain Al-Fathoni, utilizing Bourdieu’s Cultural Capital Theory to analyze the data. The findings revealed 299 Arabic medical terms that can be classified into 5 categories: medicinal remedies (64%), diseases (20%), body systems (7%), treatment methods (5%), and measurement units (4%). The analysis demonstrates systematic knowledge transmission processes through well-organized documentation, with evidence of knowledge integration and

adaptation to local contexts. A significant finding that can be developed into soft power is that knowledge from these ancient manuscripts has potential for development into health products and digital databases that can connect and integrate traditional culture with modern innovations. This would enhance cultural empowerment and create economic value from intellectual heritage. Furthermore, integrating this knowledge into local education systems can strengthen cultural identity and promote diversity in multicultural societies.

Keywords: Arabic vocabulary, Malay medical, Cultural capital

บทนำ

การแพทย์เป็นศาสตร์ที่อยู่คู่กับอารยธรรมมนุษย์มาอย่างยาวนาน ในฐานะรากฐานของการมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและเป็นสุข Mohamed, Daud, Fazlena, Asyraf. และ Mohd (2018) ได้อธิบายว่า วิชาแพทยศาสตร์เป็นสาขาที่มุ่งวิเคราะห์อวัยวะร่างกายและโรคเพื่อดูแลสุขภาพของมนุษย์และยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมโดยรวม ในประวัติศาสตร์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การแพทย์มลายูได้พัฒนาและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับอิทธิพลสำคัญจากการเข้ามาของศาสนาอิสลาม การเข้ามาของศาสนาอิสลามในคาบสมุทรมลายูไม่เพียงส่งผลต่อวิถีชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดการพัฒนาทางปัญญาในหมู่ชาวมลายูผ่านการนำเสนอองค์ความรู้หลากหลายสาขา ทั้งเทววิทยา ปรัชญา จิตวิญญาณ ธรรมะ กฎหมาย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการแพทย์ (Shafie Abu Bakar, 1984; Syed Muhammad Naquib, 2018) องค์ความรู้เหล่านี้ได้ถูกบันทึกไว้ในเอกสารโบราณภาษามลายูโดยนักปราชญ์มลายูตั้งแต่ศตวรรษที่ 12 และมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วภายใต้อิทธิพลของวรรณกรรมอิสลาม Harun Mat Piah (2006) ในงานวิจัยเรื่อง “Kitab Tib Ilmu Perubatan Melayu” ได้ชี้ให้เห็นว่า ตำราการแพทย์มลายูโบราณเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่รวบรวมภูมิปัญญาและการผสมผสานความรู้จากหลากหลายวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนถึงเอกลักษณ์เฉพาะของระบบการแพทย์มลายูที่ได้รับอิทธิพลจากการแพทย์อาหรับ เปอร์เซีย และภูมิปัญญาท้องถิ่น

มลายู นักวิชาการหลายท่าน เช่น Russell (2008), Beg (1977), Nik Safiah Karim (2003) และ Asmah Omar (1987) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่าง คำศัพท์ภาษาอาหรับกับศาสนาอิสลามที่แพร่กระจายไปทั่วคาบสมุทรมลายู การศึกษาของ Faisal และ Mohammad (2008) เรื่อง “Manuskrip Perubatan Melayu-Islam di Fatani: Ulasan Terhadap Manuskrip Kitab Tayyib al-Ihsan fi Tibb al Insan Karya Syekh Ahmad al-Fatani “ ยังพบว่า คำศัพท์ภาษาอาหรับในตำราการแพทย์มลายู ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ แต่ยังเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและการยกระดับสถานะขององค์ความรู้ทางการแพทย์ท้องถิ่น ในด้านการศึกษาเอกสารโบราณการแพทย์มลายูโดย Norhasnira Ibrahim & Faisal Ahmad Shah (2020) ได้ศึกษาดำรา “ฎัยยิบ อัล-อิฮซาน ฟิ ฎัยบ อัล-อินซาน” ของเชคห์วันอะห์หมัด บิน วันมุฮัมมัด ไชน์ อัล-ฟาฏอนี พบว่า เป็นงานเขียนทางการแพทย์ที่สมบูรณ์ที่สุดชิ้นหนึ่งที่เรียบเรียงในภูมิภาคมลายู โดยกล่าวถึงการรักษาโรคถึง 85 ชนิด ครอบคลุมตั้งแต่อาการทางศีรษะจนถึงปลายเท้า

จากการศึกษาทางประวัติศาสตร์พบว่า ชาวมลายูเริ่มเขียนเอกสารโบราณภาษามลายูในรูปแบบของงานแปลจากภาษาอาหรับ (Mahayudin Hj. Yahaya, 1998; Wan Mohd Saghir Abdullah, 2015; Siti Hawa Haji Salleh, 1997; Abdul Rahman Hj. Abdullah, 2000) และต่อมาได้มีการเขียนตำราใหม่ที่ผสมผสานความรู้จากทั้งสองวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวและการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น เอกสารโบราณมลายูถือเป็นทุนทางวัฒนธรรม (cultural capital) ที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง เนื่องจากสะท้อนถึงภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ และอัตลักษณ์ของชาวมลายู โดยทุนทางวัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ (economic capital) ทุนทางสังคม (social capital) และทุนเชิงสัญลักษณ์ (symbolic capital) ได้ (Bourdieu, 1986) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดซอฟต์แวร์พาวเวอร์ของ Nye (2004) ที่เห็นว่า ทุนทางวัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนเป็นอำนาจเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้

งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาเอกสารโบราณการแพทย์มลายูศตวรรษที่ 19 ที่มีชื่อว่า “ฎัยยิบ อัล-อิฮซาน ฟิ ฎัยบ อัล-อินซาน” ของเชคห์วันอะห์หมัด บิน วันมุฮัมมัด ไชน์ อัล-ฟาฏอนี เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาอาหรับที่ปรากฏในเอกสาร

ดังกล่าว พร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการแพทย์โบราณมลายู
สู่ซอฟต์แวร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาอาหรับที่ปรากฏในเอกสารโบราณ
การแพทย์มลายูศตวรรษที่ 19
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการแพทย์โบราณมลายูสู่
ซอฟต์แวร์

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งศึกษา
และวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาอาหรับในเอกสารโบราณการแพทย์มลายู โดยใช้วิธีการ
วิจัยเอกสาร (Documentary Research)

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ศึกษาเอกสารโบราณ “ฎัยยิบ อัล-อิหซาน ฟี ฎัยบ อัล-อินซาน”
ซึ่งเป็นตำราการแพทย์ที่เขียนโดยเชคห์วันอะห์หมัด บิน วันมุฮัมมัด ไชน์ อัล-ฟาฎอนี
ซึ่งจัดพิมพ์ครั้งที่ 10 ปี พ.ศ. 2542 โดยประกอบด้วยเนื้อหาจำนวน 14 บท/48 หน้า
เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาอาหรับที่ปรากฏในเอกสารโบราณการ
แพทย์มลายูศตวรรษที่ 19 เอกสารโบราณเล่มนี้มีคุณค่าทั้งด้านประวัติศาสตร์และ
วัฒนธรรม เนื่องจากบันทึกทั้งความรู้ทางการแพทย์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการผสม
ผสานระหว่างการแพทย์กับหลักศาสนาอิสลาม การศึกษาเชิงลึกนี้จะช่วยให้เข้าใจ
มรดกทางการแพทย์และวัฒนธรรมของภูมิภาคนี้ได้อย่างครบถ้วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลในการ
เข้าถึงเอกสาร ผ่านเว็บไซต์ <http://azizstan.info/index.php/kmolibrary/297-59?start=24> ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่รวบรวมเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์
ไว้ในรูปแบบดิจิทัล

3. ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะคำศัพท์ภาษาอาหรับที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์เท่านั้น โดยไม่รวมคำศัพท์ภาษาอาหรับทั่วไปที่ปรากฏในตำรา โดยจำแนกออกเป็น 5 หมวดหมู่หลัก ดังนี้ คือ 1) หมวดยารักษาโรค 2) หมวดโรค 3) หมวดระบบในร่างกาย 4) หมวดวิธีบำบัด/รักษาโรค และ 5) หมวดการตรวจ/ซั่ง

ขอบเขตการศึกษาที่จำกัดเฉพาะคำศัพท์ทางการแพทย์และการจำแนกอย่างชัดเจนนี้ ช่วยให้การวิเคราะห์มีความเฉพาะเจาะจงและมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าใจถึงการสืบทอดภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมผ่านคำศัพท์ภาษาอาหรับในเอกสารโบราณการแพทย์มลายูได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเอกสารปฐมภูมิ โดยมุ่งเน้นเอกสารโบราณการแพทย์มลายูที่มีชื่อว่า “กุ้ยยิบ อัล-อิหซาน ฟิ ฎิบ อัล-อินซาน” โดยผู้วิจัยได้เข้าถึงเอกสารผ่านเว็บไซต์ <http://azizstan.info/index.php/kmolibrary/297-59?start=24> ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่รวบรวมเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ไว้ในรูปแบบดิจิทัล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาความหมายและบริบทของคำศัพท์ภาษาอาหรับในเอกสารโบราณการแพทย์มลายู โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1.1 แผลความหมายของคำศัพท์ภาษาอาหรับในเอกสารโบราณให้เป็นภาษามลายูและภาษาไทย

5.1.2 จัดหมวดหมู่คำศัพท์ตามลักษณะการใช้งานในบริบททางการแพทย์ แบ่งเป็น 5 หมวดหมู่หลัก ได้แก่ หมวดยารักษาโรค หมวดโรค หมวดระบบในร่างกาย หมวดวิธีบำบัด/รักษาโรค และหมวดการตรวจ/ซั่ง

5.1.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์กับองค์ความรู้ทางการแพทย์

5.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ผู้วิจัยใช้วิธีการคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อแสดงสัดส่วนของคำศัพท์ในแต่ละหมวดหมู่เทียบกับจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด

5.3 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

5.3.1 การพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่ออธิบายความหมาย บริบท และความสำคัญของคำศัพท์

5.3.2 แผนภูมิแสดงสัดส่วนและความสัมพันธ์ของคำศัพท์

ผลการวิจัย

เอกสารโบราณการแพทย์มลายู ฎัยยิบ อัล-อิฮซาน ฟิ ฎีบ อัล-อินซาน เป็นเอกสารที่กล่าวถึงความรู้ทางการแพทย์แบบมลายู การดูแลสุขภาพในท้องถิ่น และตำรับยาที่บรรพบุรุษชาวมลายูได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาหลายศตวรรษ (Harun Mat Piah, 2006) อีกทั้งเป็นหนึ่งในต้นฉบับทางการแพทย์มลายูที่มีชื่อเสียงมากที่สุด ถูกเขียนขึ้นในศตวรรษที่ 19 ซึ่งเขียนโดยนักปราชญ์ชาวปัตตานีชื่อเชคห์วันอะห์หมัด บิน วันมุฮัมมัด ไชน์ อัล-ฟาฏอนี ท่านเป็นนักเขียนชาวมลายูที่มีความรู้กว้างขวางและมีผลงานมากมาย ท่านได้รับการศึกษาเบื้องต้นที่ปัตตานี จากนั้นไปศึกษาต่อที่เมกกะ ปาเลสไตน์ และอียิปต์ การเขียนต้นฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ในวันจันทร์ที่ 3 ชุลฮิจญะฮ์ 1312 ฮิจเราะห์ศักราช ซึ่งตรงกับวันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ. 1895 ที่เมกกะ ต้นฉบับประกอบด้วย 14 บท เริ่มต้นด้วยข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการแพทย์อิสลาม ตามด้วยการแพทย์พื้นบ้านและการปฏิบัติด้านไสยศาสตร์ในชุมชนมลายู นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการรักษาโรค 85 ชนิดของชาวมลายู ซึ่งครอบคลุมอาการที่เกี่ยวข้องกับศีรษะ ไบหน้า หน้าอก ท้อง อวัยวะเพศ มดลูก สะโพก ต้นขา เท้า และทั่วร่างกาย (Norhasnira Ibrahim, 2020) เอกสารโบราณฉบับนี้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ จึงถือเป็นงานเขียนทางการแพทย์ที่สมบูรณ์ที่สุดที่ผลิตขึ้นในหมู่เกาะมลายู (Faisal@Ahmad Faisal and

Helwana Mohammad, 2008) Mohd Affendi Mohd Shafri (2015) ระบุว่า ตำราการแพทย์นี้ประกอบด้วยความรู้ทางการแพทย์จากอาหรับ เปอร์เซีย และมลายู

ภาพที่ 1 ตัวอย่างเนื้อหาเอกสารโบราณ ฎัยยิบ อัล-อิหซาน พี ฎัย อัล-อินซาน ที่มา : เซดท์วันอะห์มัด บิน วันมูฮัมมัด ไชน์ อัล-ฟาฏอนี (2542 : 1)

การศึกษาคำศัพท์ภาษาอาหรับในเอกสารโบราณการแพทย์มลายูศตวรรษที่ 19 เรื่อง “ฎัยยิบ อัล-อิหซาน พี ฎัย อัล-อินซาน” มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ภาพรวมของคำศัพท์ภาษาอาหรับในเอกสารโบราณและการจำแนกประเภท

การศึกษาคำศัพท์ภาษาอาหรับที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ จำนวนทั้งสิ้น 299 คำ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 5 หมวดหมู่หลัก ดังนี้

- 1. หมวดยารักษาโรค (64% หรือ 193 คำ)

ตัวอย่างคำศัพท์ใหม่หมวดนี้ เช่น *عبر* (อำพัน), *عرعار* (ต้นสนจูนิเปอร์), *ابنوس* (ไม้มะเกลือ), *افیون* (ฝิ่น)

2. หมวดโรค (20% หรือ 60 คำ)

ตัวอย่างคำศัพท์ในหมวดนี้ เช่น كنه (ภาวะต่อกระจะชนิดแข็ง), برص (โรคเพลาการหรือโรคผิวหนังแห้งแตก), باسور (โรคริดสีดวงทวาร)

3. หมวดระบบในร่างกาย (7% หรือ 20 คำ)

ตัวอย่างคำศัพท์ในหมวดนี้ เช่น اكحال (เส้นเลือดดำที่อยู่กลางแขน), حلقم (หลอดอาหาร), حشفه (ส่วนปลายของอวัยวะเพศชาย)

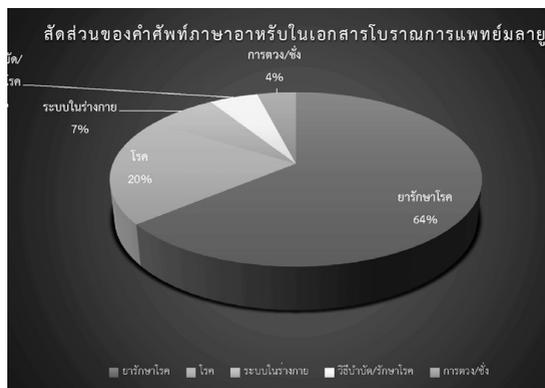
4. หมวดวิธีบำบัด/รักษาโรค (5% หรือ 14 คำ)

ตัวอย่างคำศัพท์ในหมวดนี้ เช่น عطره (ยาที่มีกลิ่นหอม), قبه (ยานอนหลับ), اطباء (แพทย์)

5. หมวดการตวง/ชั่ง (4% หรือ 12 คำ)

ตัวอย่างคำศัพท์ในหมวดนี้ เช่น فدان (หน่วยวัดพื้นที่ของดิน), اردب (หน่วยวัดปริมาณสำหรับของเหลว), كيك (การชั่งวัดสิ่งของ)

สัดส่วนคำศัพท์ที่พบสะท้อนถึงลักษณะสำคัญของการแพทย์มลายูในยุคนั้น ซึ่งให้ความสำคัญกับความหลากหลายของยาและสมุนไพรในการรักษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Harun Mat Piah (2006) ที่ระบุว่าตำราการแพทย์มลายูโบราณได้รวบรวมภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรที่หลากหลายจากวัฒนธรรมต่าง ๆ อันเป็นเอกลักษณ์ของระบบการแพทย์มลายู

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงสัดส่วนของคำศัพท์ภาษาอาหรับในเอกสารโบราณการแพทย์มลายู
ที่มา : เซดห์วันอะห์หมัด บิน วันมูฮัมมัด ไชน์ อัล-ฟาฏอนี (2542)

2. การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของคำศัพท์แต่ละหมวดหมู่

2.1 หมวดยารักษาโรค

คำศัพท์ในหมวดนี้แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของสมุนไพรและตำรับยาที่ใช้ในการรักษาโรค เช่น **عنبر** (อำพัน), **عرعار** (ต้นสนจุนิเปอร์), **ابنوس** (ไม้มะเกลือ), **افیون** (ฝิ่น) เป็นต้น ความหลากหลายนี้สะท้อนถึงการผสมผสานความรู้ด้านเภสัชกรรมจากหลายวัฒนธรรม ทั้งอาหรับ เปอร์เซียและภูมิปัญญาท้องถิ่นมลายู Mohd Affendi Mohd Shafri (2015) อธิบายว่า ตำราการแพทย์มลายูได้รวบรวมความรู้จากหลายแหล่งและมีการปรับให้เหมาะสมกับทรัพยากรท้องถิ่น การผสมผสานนี้สะท้อนถึงความเป็นพหุวัฒนธรรมในการแพทย์มลายู ซึ่งถือเป็นลักษณะสำคัญของทุนทางวัฒนธรรม (cultural capital)

ตัวอย่างคำศัพท์ในหมวดนี้

ลำดับ	คำศัพท์ภาษาอาหรับ	ชื่อภาษาไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	คำศัพท์ภาษามลายู
1	عنبر	อำพัน	Amberus spp.	کنه فوکوک یغ تله ترفوسیل
2	عرعار	ต้นสนจุนิเปอร์	Juniperus spp.	میریف داون کا یو ارو
3	ابنوس	ไม้มะเกลือ	Diospyrus spp	اینوبی
4	افیون	ฝิ่น	Papaver somniferum	اوقیاوم
5	املج	สมอไทย	Phyllanthus emblica	سجنیس فوکوک بو آهن سقرتی فرون هیتم، سجنیس دغثوکوک ملاک

ที่มา : เซดห์วันอะห์หมัด บิน วันมูฮัมมัด ไชน์ อัล-ฟาฏอนี (2542)

2.2 หมวดโรค

คำศัพท์ในหมวดนี้ เช่น **کنه** (ภาวะต่อกระเจกชนิดแข็ง), **برص** (โรคเพลลากราหรือโรคผิวหนังแห้งแตก), **باسور** (โรคริดสีดวงทวาร) สะท้อนถึงโรคที่พบบ่อยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่งหลายโรคมีความเกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศและวิถีชีวิตของผู้คนในยุคนั้น จำนวนคำศัพท์

ในหมวดโรค (20%) ที่มากเป็นอันดับสองแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับพยาธิสภาพและการจำแนกโรคตามหลักการแพทย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Norhasnira Ibrahim & Faisal Ahmad Shah (2020) ที่พบว่าตำรา “ฎัยยิบ อัล-อิฮซาน ฟิ ฎัยบ อัล-อิฮซาน” มีการกล่าวถึงการรักษาโรคถึง 85 ชนิด

ตัวอย่างคำศัพท์ในหมวดนี้

ลำดับ	คำศัพท์ ภาษาอาหรับ	ชื่อภาษาไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	คำศัพท์ภาษามลายู
1	كمنه	ภาวะต่อมกระจก ชนิดแข็ง	Senile nuclear sclerotic	سجنيس كادآن مات ميبكن بوت
2	برص	โรคเพลลากรา หรือโรคผิวหนัง แห้งแตก	Pellagra dan Icthosis	كوستا/كفوتين
3	باسور	โรคริดสีดวง ทวาร	Haemorrhoids	كادآن فباكىت قد كاوسن دوبور
4	داحس	โรคติดเชื้อเริม	Herpetic infection	سجنيس فباكىت يغ دسبكن اوليه ويروس هيرفس سيثليا ياك س اتا و ا
5	فالج	โรคอัมพาต ครึ่งซีก	Semiparalysis atau hemiplegia	كهيلغن كاوفايان مغكر فكن سباهاكين توبوه

ที่มา : เซตวันอะห์หมัด บิน วันมุฮัมมัด ไชน์ อัล-ฟาฏอนี (2542)

2.3 หมวดระบบในร่างกาย

คำศัพท์ในหมวดนี้ เช่น **اكلال** (เส้นเลือดดำที่อยู่กลางแขน), **حلقم** (หลอดอาหาร), **حشفه** (ส่วนปลายของอวัยวะเพศชาย) แสดงให้เห็นถึงความรู้ทางกายวิภาคศาสตร์ที่มีความละเอียดและเป็นระบบ การที่มีคำศัพท์เฉพาะในหมวดนี้สะท้อนถึงความก้าวหน้าของความรู้ทางการแพทย์ที่ได้รับอิทธิพลจากตำราการแพทย์อาหรับคลาสสิก เช่น “The Canon of Medicine” ของอิบนู ซีนา (Avicenna)

ตัวอย่างคำศัพท์ในหมวดนี้

ลำดับ	คำศัพท์ภาษาอาหรับ	ชื่อภาษาไทย	คำศัพท์ภาษามลายู
1	اكحال	เส้นเลือดดำที่อยู่กลางแขน	اورت زين فرتغهن فد تاغن
2	حلقم	หลอดอาหาร	بونجون فد تكاق يغ تربنتوق اوليه راون تيرواد يغ مغليليغي تكاق
3	هشفه	ส่วนปลายของอวัยวะเพศชาย	คูลอฟ; คุลิต فد หูจูง คุลวาน ลลาكي
4	احتباس	การอุดกั้น	มานहन คุลوار สสูวาทู ดริ ดาลม บادن
5	استفراغ	การอาเจียน	มกลูวาร์کن สสูวาทู ดริ ดาลม บادن

ที่มา : เขตหัวนอะห์หมัด บิน วันมุฮัมมัด ไชน์ อัล-ฟาฏอนี (2542)

2.4 หมวดวิธีบำบัด/รักษาโรค

คำศัพท์ในหมวดนี้ เช่น **عطره** (ยาที่มีกลิ่นหอม), **قبده** (ยานอนหลับ), **اطباء** (แพทย์) สะท้อนถึงวิธีการรักษาและบทบาทของผู้ให้การรักษา การมีคำศัพท์เฉพาะสำหรับวิธีการรักษาแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาศาสตร์การแพทย์ที่เป็นระบบและมีการจัดการความรู้ที่เป็นระเบียบ

ตัวอย่างคำศัพท์ในหมวดนี้

ลำดับ	คำศัพท์ภาษาอาหรับ	ชื่อภาษาไทย	คำศัพท์ภาษามลายู
1	عطره	ยาที่มีกลิ่นหอม	อูบต يغ บ่ายيق บาอู
2	قبده	ยานอนหลับ	อูบต يغ มกัจจากัน
3	اطباء	แพทย์	ฟารา طبيب
4	بهدان	แพทย์แผนโบราณ	บอมู, ตูคัก อูบต
5	غرغره	การกลืนคอก	บรูกูมูร์ สมบิล มานहन อีร์ ด تكاق

ที่มา : เขตหัวนอะห์หมัด บิน วันมุฮัมมัด ไชน์ อัล-ฟาฏอนี (2542)

2.5 หมวดการตวง/ชั่ง

คำศัพท์ในหมวดนี้ เช่น **فدان** (หน่วยวัดพื้นที่ของดิน), **اردب** (หน่วยวัดปริมาณสำหรับของเหลว), **كيله** (การชั่งวัดสิ่งของ) แม้จะมีจำนวนน้อยที่สุดแต่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการแสดงถึงความแม่นยำและความเป็นวิทยาศาสตร์ในการเตรียมยา ความละเอียดของระบบการตวงและชั่งนี้แสดงให้เห็นถึงมาตรฐานทางวิทยาศาสตร์ที่สูงของการแพทย์มลายูซึ่งได้รับอิทธิพลจากวิทยาศาสตร์อาหรับ สอดคล้องกับที่ Russell (2008) กล่าวว่า วิทยาศาสตร์อาหรับได้วางรากฐานสำคัญให้กับการพัฒนาในโลกมลายู

ตัวอย่างคำศัพท์ในหมวดนี้

ลำดับ	คำศัพท์ภาษาอาหรับ	ชื่อภาษาไทย	คำศัพท์ภาษามลายู
1	فدان	หน่วยวัดพื้นที่ของดิน	سوكن فرسكي د مصر برسمان 2m338.0024
2	اردب	หน่วยวัดปริมาณสำหรับของเหลว	سوكن كريخ د مصر يڠ برسمان دغن 891ل
3	كيله	การชั่งตวงสิ่งของ	جمع كيله، ساتو تيمبغن كريخ: مصر برسمان دغن 27.61ل
4	مثقال	หน่วยชั่งน้ำหนักโบราณ โดยปกติใช้ชั่งน้ำหนักทองคำหรือเครื่องเทศ	ساتو براتن اتاو لاينن يڠ دلقتكن سباكاي 'يقوفواس' اتاو فادان برت/فغمبغ اتس فغمبغ د مصر يڠ برسمان 42 قرتي ايات 86.4ك
5	قده	หน่วยวัดของแห้ง	چاون/چفكبير، ساتو سوكن كريخ د مصر برسمان 1/69 اردب ايايت 260.2ل

ที่มา : เซตวันอะห์หมัด บิน วันมุฮัมมัด ไชน์ อัล-ฟาฏอนี (2542)

3. กระบวนการสืบทอดความรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการแพทย์มลายูมีลักษณะที่เป็นระบบและมีการจัดระเบียบความรู้อย่างเป็นหมวดหมู่ ซึ่งสะท้อนจากการจัดหมวดหมู่คำศัพท์และโครงสร้างของเอกสาร ประกอบด้วย

1. การบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ เอกสารมีการแบ่งเนื้อหาเป็น 14 บท มีการจัดลำดับเนื้อหาอย่างเป็นระบบจากความรู้ทั่วไปไปสู่การรักษาเฉพาะโรค
2. การผสมผสานองค์ความรู้ มีการผสมผสานความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากการแพทย์อาหรับ เปอร์เซียและภูมิปัญญาท้องถิ่นมลายู
3. การปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น เอกสารแสดงให้เห็นถึงการปรับใช้ความรู้ให้เข้ากับบริบทของภูมิภาคมลายู การใช้สมุนไพรท้องถิ่นและการอธิบายในภาษาที่เข้าใจง่าย

การสืบทอดความรู้นี้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital Theory) ของ Bourdieu (1986) ที่อธิบายว่าความรู้และทักษะที่ถูกถ่ายทอดระหว่างรุ่นสู่รุ่นเป็นรูปแบบหนึ่งของทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ความรู้ทางการแพทย์ที่บันทึกในเอกสารโบราณเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ซึ่งสามารถแปลงเป็นทุนรูปแบบอื่นได้ เช่น ทุนทางเศรษฐกิจผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพ หรือทุนทางสังคมผ่านการยกระดับฐานะทางสังคมของผู้มีความรู้ทางการแพทย์

4. ศักยภาพในการพัฒนาสู่ซอฟต์แวร์

จากผลการศึกษาพบว่า องค์ความรู้จากเอกสารโบราณการแพทย์มลายูมีศักยภาพในการพัฒนาและต่อยอดสู่ซอฟต์แวร์ในหลายมิติ ดังนี้

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพจากภูมิปัญญาดั้งเดิม คำศัพท์ในหมวดยารักษาโรคที่มีจำนวนมากถึง 64% สามารถนำมาวิจัยและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพร่วมสมัยที่มีรากฐานจากภูมิปัญญาดั้งเดิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nye (2004) ที่ระบุว่า ทุนทางวัฒนธรรมสามารถแปลงเป็นอำนาจทางเศรษฐกิจได้
2. การสร้างฐานข้อมูลดิจิทัลที่เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน การนำคำศัพท์และองค์ความรู้จากเอกสารโบราณมาพัฒนาเป็นฐานข้อมูลดิจิทัลจะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งจะช่วยอนุรักษ์และ

เผยแพร่วามรู้ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rozanna Mulyani & Noordin Mohd Noor (2018) ที่เน้นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมมลายู

3. การเสริมสร้างอำนาจทางวัฒนธรรม (Cultural Empowerment) การฟื้นฟูและเผยแพร่วามรู้จากเอกสารโบราณจะช่วยสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของซอฟต์แวร์

4. การบูรณาการกับการศึกษาท้องถิ่น การนำความรู้จากเอกสารโบราณมาบูรณาการกับการศึกษาจะช่วยสร้างการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ศักยภาพในการพัฒนาสู่ซอฟต์แวร์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Bourdieu (1986) ที่เห็นว่า ทูทางวัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ (economic capital) ทุนทางสังคม (social capital) และทุนเชิงสัญลักษณ์ (symbolic capital) ได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดซอฟต์แวร์ของ Nye (2004) ที่เน้นการใช้อำนาจดึงดูด (attractive power) ของวัฒนธรรมในการสร้างอิทธิพลระหว่างประเทศ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาคำศัพท์ภาษาอาหรับในเอกสารโบราณการแพทย์มลายู “ฎัยยิบ อัล-อิหซาน ฟี ฎัย อัล-อินซาน” สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาอาหรับในเอกสารโบราณการแพทย์มลายู

การวิจัยพบคำศัพท์ภาษาอาหรับที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์จำนวน 299 คำ สามารถจำแนกได้เป็น 5 หมวดหมู่ ดังนี้

1. หมวดยารักษาโรค (64%) - พบมากที่สุดถึง 193 คำ แสดงถึงความหลากหลายของสมุนไพรและยาที่ใช้ในการรักษา เช่น อำพัน (عنبر), ต้นสนจุนิเปอร์ (عرعار), ไม้มะเกลือ (بنوس)

2. หมวดโรค (20%) - พบ 60 คำ สะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ในยุคนั้น เช่น ภาวะต่อกระจกชนิดแข็ง (حنك), โรคเพลลากรา (برص), โรคคริดสีดวงทวาร (باسور)

3. หมวดระบบในร่างกาย (7%) - พบ 20 คำ แสดงความรู้ทางกายวิภาคศาสตร์ เช่น เส้นเลือดดำที่อยู่กลางแขน (الكحل), หลอดอาหาร (حلقم)

4. หมวดวิธีบำบัด/รักษาโรค (5%) - พบ 14 คำ เช่น ยาที่มึกลิ่นหอม (عطو), ยานอนหลับ (قيدو), แพทย์ (اطباء)

5. หมวดการตวง/ชั่ง (4%) - พบ 12 คำ แสดงระบบการชั่งตวงวัดที่เป็นมาตรฐาน เช่น หน่วยวัดพื้นที่ของดิน (فدان), หน่วยวัดปริมาณสำหรับของเหลว (ردب)

การวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงกระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการแพทย์ที่มีระบบ โดยมีการบันทึกองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ มีการผสมผสานองค์ความรู้ระหว่างการแพทย์อาหรับกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนความสามารถในการประยุกต์องค์ความรู้ข้ามวัฒนธรรม

2. แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการแพทย์โบราณมลายูสู่ซอฟต์แวร์

ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้จากเอกสารโบราณมีศักยภาพในการพัฒนาสู่ซอฟต์แวร์ในหลายมิติ ดังนี้

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรและตำรับยาโบราณสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพร่วมสมัย เช่น ผลิตภัณฑ์สมุนไพรอาหารเสริม และเครื่องสำอางจากธรรมชาติ

2. การสร้างฐานข้อมูลดิจิทัล การพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลที่รวบรวมคำศัพท์และองค์ความรู้จากตำรา เพื่อให้เข้าถึงง่ายและใช้ประโยชน์ได้ในยุคดิจิทัล

3. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น บูรณาการองค์ความรู้เข้ากับการจัดการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและส่งเสริมความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม

4. การเสริมสร้างอำนาจทางวัฒนธรรม ส่งเสริมความภาคภูมิใจในมรดกทางภูมิปัญญา เพื่อเสริมสร้างอำนาจทางวัฒนธรรม (Cultural Empowerment) ในระดับชุมชนและระดับประเทศ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาคำศัพท์ภาษาอาหรับในเอกสารโบราณการแพทย์มลายู “ฎัยยิบ อัล-อิหซาน ฟิ ฎิบ อัล-อินซาน” พบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. อิทธิพลของภาษาและวัฒนธรรมอาหรับต่อการแพทย์มลายู

การพบคำศัพท์ภาษาอาหรับจำนวน 299 คำในเอกสารโบราณการแพทย์มลายู สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลอันลึกซึ้งของวัฒนธรรมอาหรับต่อโลกมลายู ปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับงานของ Syed Muhammad Naquib (2018) ที่อธิบายว่าการแพร่กระจายของอิสลามในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้นำมาซึ่งการถ่ายทอดองค์ความรู้หลากหลายแขนง ไม่เพียงแต่ศาสนาแต่รวมถึงศาสตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะการแพทย์

เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion Theory) ของ Alfred Kroeber สามารถเห็นได้ว่าการถ่ายโอนความรู้ทางการแพทย์จากอาหรับสู่มลายูเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Russell (2008) ที่ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างภาษาอาหรับกับวัฒนธรรมมลายูผ่านการศึกษาทางภาษาศาสตร์

นอกจากนี้ การที่คำศัพท์ในหมวดยารักษาโรคมียึดส่วนมากที่สุด (64%) ยังสะท้อนว่าความรู้ด้านเภสัชกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ได้รับการถ่ายทอดจากโลกอาหรับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohd Affendi Mohd Shafri (2015)

ที่พบว่าตำราการแพทย์มลายูได้รับอิทธิพลจากการแพทย์อาหรับและเปอร์เซีย โดยมีการผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. กระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาและการเป็นทุนทางวัฒนธรรม

เมื่อวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital Theory) ของ Bourdieu (1986) พบว่า องค์ความรู้ในเอกสารโบราณนี้เป็นตัวอย่างชัดเจนของทุนทางวัฒนธรรมในรูปแบบที่เป็นวัตถุ (Objectified Cultural Capital) ผ่านการบันทึกเป็นตำรา และในรูปแบบที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล (Embodied Cultural Capital) ผ่านการถ่ายทอดโดยตรงจากครูสู่ศิษย์

ระบบการจำแนกหมวดหมู่คำศัพท์อย่างเป็นระบบในตำรา (ยารักษาโรค โรค ระบบร่างกาย วิธีบำบัด และการตรวจ/ซั่ง) แสดงให้เห็นถึงกระบวนการสืบทอดความรู้ที่เป็นระบบและมีโครงสร้าง สอดคล้องกับการศึกษาของ Harun Mat Piah (2006) ที่พบว่า ตำราการแพทย์มลายูโบราณเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีการรวบรวมภูมิปัญญาอย่างเป็นระบบ

การผสมผสานองค์ความรู้ระหว่างการแพทย์อาหรับกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่พบในการวิจัยนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Mahayudin Hj. Yahaya (1998) เกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้ในโลกมลายู ที่มีการปรับเปลี่ยนองค์ความรู้ให้เข้ากับบริบทท้องถิ่น แต่ยังคงรักษาแก่นของหลักการสำคัญไว้ ปรัชญาการณีนี้อาจแสดงให้เห็นกระบวนการที่ Faisal และ Mohammad (2008) เรียกว่า “การเปิดมุมมองใหม่ในการรักษา” ซึ่งผสมผสานวิธีการแบบดั้งเดิมกับการประยุกต์ใช้ในวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. ศักยภาพในการพัฒนาสู่ซอฟต์แวร์

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า องค์ความรู้จากเอกสารโบราณมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นซอฟต์แวร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nye (2004) ที่อธิบายว่า ซอฟต์แวร์คืออำนาจที่เกิดจากการดึงดูดทางวัฒนธรรม ค่านิยม และนโยบาย มากกว่าการบังคับหรือจูงใจด้วยผลประโยชน์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพจากตำรับยาโบราณสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “เศรษฐกิจวัฒนธรรม” (Cultural Economy) ที่เสนอว่ามรดกทางวัฒนธรรมสามารถแปรเปลี่ยนเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจและนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

โดยมรดกภูมิปัญญาที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพร่วมสมัยที่ตอบสนองความต้องการของตลาดในปัจจุบัน

การสร้างฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงวัฒนธรรมดั้งเดิมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rozanna Mulyani และ Noordin Mohd Noor (2018) ที่เสนอแนวคิดเรื่อง “การทำให้เป็นดิจิทัลทางวัฒนธรรม” (Cultural Digitalization) ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญในการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล การพัฒนาในลักษณะนี้จะช่วยให้องค์ความรู้ดั้งเดิมสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้นโดยคนรุ่นใหม่และผู้สนใจทั่วโลก

4. การเสริมสร้างอำนาจทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น

จากการศึกษาพบว่า คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ในเอกสารโบราณไม่เพียงถ่ายทอดความรู้ทางวิทยาศาสตร์ แต่ยังสะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Norhasnira Ibrahim & Faisal Ahmad Shah (2020) ที่ชี้ให้เห็นว่าตำรา “ฎัยยิบ อัล-อิฮซาน ฟิ ฎัย อัล-อินซาน” เป็นมากกว่าตำราการแพทย์ แต่เป็นบันทึกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีคิดและวิถีชีวิตของคนในยุคหนึ่ง

กระบวนการเสริมสร้างอำนาจทางวัฒนธรรม (Cultural Empowerment) ผ่านการฟื้นฟูและเผยแพร่ความรู้ด้านการแพทย์โบราณยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Abdul Rahman Hj. Abdullah (2000) เกี่ยวกับการสร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาอัตลักษณ์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

5. ข้อจำกัดและความท้าทาย

แม้ผลการวิจัยจะชี้ให้เห็นศักยภาพในการพัฒนาองค์ความรู้สู่ซอฟต์แวร์ แต่ยังคงมีความท้าทายที่ต้องพิจารณา ดังที่ Wan Mohd Saghir Abdullah (2015) ได้เตือนไว้ว่า การตีความเอกสารโบราณต้องคำนึงถึงบริบททางประวัติศาสตร์และความแตกต่างทางวัฒนธรรม การประยุกต์ใช้ตำรับยาและวิธีการรักษาโบราณในปัจจุบันต้องผ่านการวิเคราะห์และทดสอบทางวิทยาศาสตร์อย่างเข้มงวดเพื่อให้มั่นใจในความปลอดภัยและประสิทธิภาพ

ในมิติของการอนุรักษ์และเผยแพร่องค์ความรู้ ยังต้องคำนึงถึงประเด็นทรัพย์สินทางปัญญาและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม สอดคล้องกับข้อเสนอของ Asmah Omar (1987) และ Nik Safiah Karim (2003) ที่เน้นย้ำความสำคัญของการรักษาความถูกต้องของภาษาและการตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรได้รับการปกป้องและส่งเสริมอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาคำศัพท์ภาษาอาหรับในตำราการแพทย์มลายู "ฎัยยิบ อัล-อินซาน ฟิ ฎัยบ อัล-อินซาน" มีข้อเสนอแนะเชิงรูปธรรมทั้งด้านการนำไปใช้ประโยชน์และการวิจัยในอนาคต ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

การพัฒนาฐานข้อมูลดิจิทัลเกี่ยวกับคำศัพท์ทางการแพทย์จากเอกสารโบราณพร้อมคำอธิบายและภาพประกอบ โดยจัดทำเป็นคลังคำศัพท์การแพทย์และพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับการค้นหาและเรียนรู้ตำรับยาโบราณมลายู

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ โดยจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากตำรับยาโบราณมลายู โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน และภาคเอกชน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่ได้มาตรฐานสากลและสร้างแบรนด์ที่เชื่อมโยงกับมรดกทางวัฒนธรรมมลายู

2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพของตำรับยาโบราณด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของสมุนไพรและพัฒนาสูตรตำรับยาโบราณให้ได้มาตรฐานและปลอดภัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ควรมีการศึกษาด้านการประยุกต์ใช้ความรู้จากตำราโบราณในการดูแลสุขภาพระดับครัวเรือน พัฒนาโครงการนำร่องในชุมชนและศึกษาประสิทธิผลของการผสมผสานการแพทย์ดั้งเดิมมลายูกับการแพทย์แผนปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- Abd Hamid, Faisal@Ahmad Faisal and Mohammad, Helwana. (2008).
Manuskrip Perubatan Melayu-Islam di Fatani: Ulasan Terhadap
Manuskrip Kitab Tayyib al-Ihsan fi Tibb al Insan Karya Syeikh Ahmad
al-Fatani, **Journal of Tamaddun**. 3(1), 110-127.
- Abdullah, Abdul Rahman. (2000). **Sejarah dan Tamaduan Asia Tenggara
Sebelum dan Sesudah Pengaruh Islam**. Kuala Lumpur: Utusan.
- Abdullah, Wan Mohd Shaghir. (2015). **Ensiklopedia Naskhah Klasik
Nusantara**. Kuala Lumpur: Khazanah Fathaniyyah.
- Abu Bakar, Shafie. (1984). Sastera Melayu dan Islam in **Kesusasteraan
Melayu dan Islam Suatu Pertembungan Pemikiran**. Sy. Husin
al-Attas (ed.). Kuala Lumpur: Sarjana Enterprise.
- Al-Attas, Syed Muhammad Naquib. (2018). **Preliminary Statement on
a General Theory of the Islamization of the Malay-Indonesian
Archipelago**. Kuala Lumpur: Ta'dib International.
- Beg, M.A.J. (1977). **Arabic Loanwords in Malay: A Comparative Study**.
Kuala Lumpur: Sally Printing Service.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.) **Handbook
of Theory and Research for the Sociology of Education**. New
York: Greenwood.
- Ibrahim, Norhasnira and Ahmad Shah, Faisal. (2020). Prophetic Medicine
in Malay Manuscript: A Brief Study on the 19th Century Kitab Tib
Manuscript. **Journal Hadis**. 10(19), 454-464.
- Karim, Nik Safiah. (2003). **Bimbingan Pelajar Bahasa Kita**. 1. Shah Alam:
K Publishing.

- Mat Piah, Harun (2006). **Kitab Tib Ilmu Perubatan Melayu**. Kuala Lumpur: Perpustakaan Negara Malaysia.
- Mohamed Mohamed , T. S., Daud , I., Fazlena , A. R., Asyraf , A. R., & Wan Mohd , K. W. (2018). Transformasi dan Sumbangan Al-Razi (854-932M) Dalam Bidang Perubatan, **Journal Islam dan Masyarakat Kontemporari**. 17(1), 6.
- Mohd Shafri, Mohd Affendi. (2015). **Kitab Perubatan Melayu Tayyib al-Ihsan fi Tib al-Insan**. Kuala Lumpur: Khazanah Fathaniyyah & Klasika Media.
- Mulyani, Rozanna and Mohd Noor, Noordin. (2018). Languages in Contact: A Study of Arabic Loanwords in Malay/Indonesian Language. **International Journal of Cultural and Art Studies**. 1(1), 36-40.
- Nye, J. S. (2004). **Soft Power: The Means to Success in World Politics**. United States: Public Affairs.
- Omar, Asmah. (1987). **Bahasa Malaysia Saintifik**. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Russel, Jones. (2008). **Loan Words in Indonesian and Malay in Indonesian Etymological Project**. Jakarta: Yayasan Obor Indonesia.
- Salleh, Siti Hawa. (1997). **Kesusasteraan Melayu Abad Kesembilan Belas**. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Yahaya, Mahayudin. (1998). **Islam di Alam Melayu**. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.